

กระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนผ่านการชำระตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม จังหวัดลำปาง

The Integration of Teaching and Learning Through the Revision of Religious Mythology Wat Ban Uam in Lampang Provinces

พระครูสังวรสุตกิจ (อนันต์ ญาณสํวโร) พระมหาภาณุวัฒน์ และ กนกวิชต์ เก่าศิริ

PhrakruSangwornsutakit (Anan Yanasangwaro)*, PhraMahaphanuwat and Kanokrachata Kaosiri

คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ จังหวัดแพร่ 52000

Faculty of Buddhism, Major religion, Chulalongkorn University's College. Phrae Campus, Phrae, Thailand, 52000

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์และพระนิสิตผ่านการชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม 2) เพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่ได้สู่แนวทางการนำไปใช้ขยายผลแผนการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการทำการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน ระยะที่ 2 นำแผนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติ ระยะที่ 3 เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยเดิมเป็นหลัก ในลักษณะการวิจัยเชิงเอกสาร และทำการจัดเวทีการวิจัยเป็นระยะ ๆ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จำนวน 35 รูป/ท่าน โดยแบ่งออกเป็นการจัดทำการสนทนากลุ่มเฉพาะแบบเจาะจง (focus group discussion) นักวิจัย 14 รูป/คน พระนิสิต 18 รูปและ พี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปางจำนวน 3 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. จากการดำเนินงานพบว่า ได้นำเนื้อหาจากตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ไปทดลองสอนแก่นิสิตชั้นปีที่ 3 นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะพุทธศาสตร์ พบว่า เนื้อหาสามารถมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชารัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และให้นิสิตได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงพัฒนาการการปกครองคณะสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาการเมืองการปกครองของไทยในสมัยล้านนา อันเชื่อมโยงไปถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการเมืองไทย สมัยสุโขทัยและศรีลังกา

2. การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนพบว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้ง 2 รายวิชา ซึ่งเป็นการศึกษาตามเนื้อหาตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมจึงไม่ได้ เป็นประเด็นปัญหาในการค้นคว้าหาข้อมูลและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ล้านนา หรือประวัติศาสตร์ในยุคสมัยเดียวกันมาเปรียบเทียบ และในเนื้อหาของตำนานหากมีระยะเวลาเพียงพอก็สามารถนำไปสู่การบูรณาการโดยการเรียนรู้ 2 แบบ ทั้งในการเรียนรู้แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปได้อย่างกว้างขวาง

3. กำหนดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์และปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนใน 2 รายวิชา คือ รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครอง จากการวิพากษ์กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และรายวิชาพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ทีมวิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ในการขยายผลการบูรณาการการจัดการเรียนสอน เช่น การค้นหาตำนานเรื่องอื่นๆแล้วนำมาชำระ เพื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: ตำนานมูลศาสนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้

Abstract

The research aims 1., To study the process of integrating the teaching of the lecturers and the undergraduate through the revision of religious mythology Wat Ban Uam. 2) To synthesize the knowledge gained to guide its use expanded. Operational plans into 3 phases : Phase 1 will include a plan for integrating the teaching phase 2 plans to integrate the teaching and learning practices to phase 3 is a review of what is practical. The qualitative research studied data from original research into the mainstream. Research papers in the And research stage for a period of key Informants 35 people. Divided by the conduct of a particular focus group discussion 14 people. Phra undergraduate 18 people and mentors to local research center lampang province 3 people.

The results showed that the

1) Operating find it the value of the content of revision of religious mythology wat ban uam try to teach the 3rd year student 4th year student, faculty of buddhism found. Content can be integrated with the teaching of the subject political science in buddhist literature. The student has studied and analyzed the development of relationships with parents, clergy and concerned with the political development of Thailand the Lanna period. The landing role of the clergy in politics, Thailand. Sukhothai and Sri Lanka.

2) The teaching classes found management instructional course in class 2, which is the study of the revision of religious mythology, the content did not reach home. Is an issue in the research and other related evidence, Lanna history in the same period compared and the content of legends if there is enough time, it can also lead to integration by learning both the second learning analysis and synthesis. Which will link to it immensely.

3) Activities focused on providing critical luminaries share and update content, teaching 2 courses in the political science literature on buddhism and political development. The critical process of teaching political science courses in buddhist literature. Subjects of politics and religion of qualified faculty the team have been making new knowledge to expand the integration of such a search - organized lessons and to repay other myths to be integrated in the teaching.

Keywords: revision of religious mythology / Learning Management Process/ Knowledge transfer

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัดบ้านเอื้อม หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งในจังหวัดลำปาง ในอดีตวัดแห่งนี้ได้มีท่านพระครูบาอภิวังศรีได้มาจำพรรษา เป็นผู้มีความรู้ทางด้านหลักธรรมและแสดงธรรมโปรดแก่คณะศรัทธา อบรมสั่งสอนศรัทธา ให้รู้จักกับหลักธรรมะ เพื่อเอาหลักธรรมะเหล่านั้นมาเป็นที่พึ่งทางใจของชาวบ้าน โดยการถ่ายทอดความรู้เหล่านั้นปากต่อปากหรือเล่าสู่ต่อกันฟังคนต่อคน ทำให้ความหมายและเรื่องราวของหลักธรรมนั้นเหลือเพียงน้อยนิด เรื่องราวจากยาวก็จะเหลือสั้นลง จากการจำของคนหนึ่งแล้วเล่าสู่อีกคนหนึ่ง ทำให้ความหมายอาจเปลี่ยนแปลงไป [8] ท่านพระครูบาอภิวังศรีจึงคิดวิธีการถ่ายทอดความรู้ในหลักธรรมให้กับชาวบ้านอย่างถาวร โดยการจดจารบันทึกหลักธรรม ความรู้ต่างๆ เอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้เป็นสิ่งที่ถาวร เพื่อต้องการที่จะสืบทอดองค์ความรู้ที่ท่านถูกบันทึกไว้ในใบลานให้กับชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้กัน จึงได้ชักชวนชาวบ้านเอื้อมผู้ที่มีความรู้ในเรื่องหลักธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ เอาความรู้เหล่านั้นมาจดจารบันทึกเอาไว้ในใบลานหรือธรรมพระคัมภีร์ [2]

จากความรู้และความสำคัญในใบลาน “ตำนานมูลศาสนา” ที่กล่าวถึงปฐมการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่ดินแดนล้านนา ผู้คนมีการปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนากันอย่างไรในสมัยนั้น นับว่าตำนานมูลศาสนานี้มีอิทธิพลทางด้านจิตใจของคนในสมัยนั้นนับเป็นอย่างมาก ให้คนได้ประพาศแต่กรรมดี ละเว้นความชั่ว ตลอดจนประเพณีพิธีกรรมต่างๆ จะเริ่มต้นจากตำนานมูลศาสนานี้ ทั้งนี้ในประวัติศาสตร์สมัยโบราณตำนานมูลศาสนาจะใช้เพื่อสั่งสอนคน ตั้งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเอาไว้เป็นจุดมุ่งหมายในการประพาศปฏิบัติ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า ตำนานมูลศาสนาเป็นต้นแบบทางพระพุทธศาสนา ที่มีความชัดเจนมากที่สุด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) วิทยาเขตแพร่ ห้องเรียนวัดบุญวาทย์จึงนำคณะพระนิสิตร่วมกับชุมชนเพื่อศึกษาธรรม “ตำนานมูลศาสนา” ภายใต้โครงการ กระบวนการสร้างการเรียนรู้ตำนานมูล

ศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างการเรียนรู้ตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม จังหวัดลำปาง ให้กระบวนการสร้างการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การวิเคราะห์ สังเคราะห์ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม และนำองค์ความรู้ที่ได้มาจัด “กระบวนการสร้างการเรียนรู้” ในชุมชนโรงเรียนบ้านเอื้อม และ มจร. ลำปาง และสังเคราะห์กระบวนการดังกล่าวถึงข้อค้นพบที่เกิดขึ้น ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ [4] ทั้งพระนิสิตและคนในชุมชน ซึ่งผลที่ได้นำไปสู่การเรียนรู้และความเข้าใจในกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยการสร้างความชัดเจนของธรรมตำนานมูลศาสนาโดยการแปลและตีความจากการบันทึกออกเป็น 4 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉบับภาษาล้านนา 2) ฉบับปวนวรรต 3) ฉบับภาษาไทยเหนือ 4) ฉบับภาษาไทยกลาง และนำไปออกแบบการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นท้องถิ่นโดยอ้างอิงจากฉบับภาษาไทยกลาง ในการสร้างหลักสูตร “ผลการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นตำนานมูลศาสนา” ร่วมกับศูนย์เรียนรวมโรงเรียนแม่ก่งวิทยาทันนี้มีการออกแบบการสร้างสื่อการเรียนรู้ แอนิเมชัน ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนถึงเรื่องราวประวัติศาสตร์ในตำนานมูลศาสนา [1]

จากการศึกษาเนื้อหาข้อมูล ตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อมพบว่าเนื้อหาในตำนานที่มีการบันทึกไว้โดยท่านพระครูบาอภิวังศรีได้บอกกล่าวให้สามเณรที่คอยดูแลเป็นผู้จดจำลงในใบลาน ทำให้ทราบถึงความสำคัญของการบันทึกเนื้อหาและวรรณกรรมทางศาสนาที่กล่าวถึงวิธีการเขียน ผู้แต่ง ผู้อ้างอิง และแหล่งที่มาของเนื้อหารวมถึงเนื้อหาสำคัญของตำนานมูลศาสนา เป็นตำนานประวัติพระพุทธศาสนา ที่เขียนโดยคนท้องถิ่น บอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของช่วงเวลานั้นๆ อย่างมีเอกลักษณ์ [5] แม้เรื่องราวจะถูกกล่าวถึงและถ่ายทอดความรู้โดยแสดงธรรมปากต่อปาก (มุขปาฐะ) ขยายไปกว้างขวาง หลักธรรมคำสั่งสอนบางช่วงบางตอนอาจจะผิดเพี้ยน หรือกร่อนลง แม้กระทั่งการจดจำจากผู้เล่าสืบต่อกันมาอาจจะจดจำได้ไม่หมด เรื่องราวจากยาวก็จะเหลือสั้นลงบ้างก็ตาม

ซึ่งตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมสามารถนำมาเทียบเคียงให้สอดคล้องกับรายวิชาที่กล่าวถึงนี้ได้ทั้งหมดเพื่อสร้างการเรียนรู้ในลักษณะของการเทียบเคียงและตีความเชิงเปรียบเทียบความรู้ที่เกิดขึ้นโดยใช้ “ตำนานมูลศาสนา” บุรณการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทางคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) ห้องเรียนวัดบุญวาทย์ ลำปาง จึงมีความเห็นร่วมกันเพื่อหากระบวนการ “บูรณาการการจัดการเรียนการสอนผ่านการชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่ห้องเรียนวัดบุญวาทย์วิหาร จังหวัดลำปาง” ร่วมกับคนในชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางสำคัญในการบูรณาการความรู้สู่การจัดการเรียนการสอนจากองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์และนิสิตผ่านการชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม
2. เพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่ได้สู่แนวทางการไปใช้ขยายผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม** หมายถึง ตำนานพระพุทธศาสนา ซึ่งถูกจดจารึกขึ้นโดยครูบาอภิวังศ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านเอื้อม ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. **การชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม** หมายถึง การศึกษาองค์ความรู้จากตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมผ่านการตีความและ เทียบเคียงเพื่อนำไปสู่แนวทางการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพได้ทำการศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยเดิมเป็นหลัก ในลักษณะการวิจัยเชิงเอกสาร และทำการจัดเวทีการวิจัยเป็นระยะๆ ในรายวิชาการศึกษาศาสตร์ทางศาสนา และรายวิชาสัมมนาศาสนาได้ศึกษา ก่อนที่จะทำการบูรณาการเนื้อหาจากตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อมกับรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ ได้กำหนดแผนการจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จำนวน 35 รูป/ท่าน รวมถึงการจัดทำสนทนากลุ่มเฉพาะแบบเจาะจง (focus group discussion) นักวิจัย 14 รูป/คน พระนิสิต 18 รูป และ พี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน ดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นการกำหนดการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการศึกษา ทบทวนรายละเอียดเนื้อหาตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม และเรียบเรียงชุดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเพื่อนำมาวางแผนในการนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนกับรายวิชาที่ได้กำหนดไว้

ระยะที่ 2 เป็นการนำเอาแผนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนไปใช้ปฏิบัติโดยใช้วิธีการทดลองจัดการเรียนการสอนผ่านการชำระตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ใน 2 รายวิชา คือ รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครองไทยให้กับนิสิต

ระยะที่ 3 เป็นการทบทวนสิ่งที่ได้ปฏิบัติ โดยใช้วิธีการจัดเวทีวิพากษ์การบูรณาการเนื้อหาตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ในแต่ละรายวิชาที่สอดคล้อง และทำการปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนจากการวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้งสังเคราะห์บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยทั้งเชิงเนื้อหา และกระบวนการ ตลอดจนจัดเวทีเผยแพร่ นำเสนอผลการดำเนินงานวิจัย และจัดทำเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

แผนการดำเนินงานระยะที่ 1

ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2554 – 31 พฤษภาคม 2555 (ขยายเวลา 2 เดือน)

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้เข้าร่วม
1.เวทีประชุมทีมชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับชุมชน	เพื่อสร้างความเข้าใจ เตรียมความพร้อมร่วมกันกำหนดบทบาทการทำงานร่วมกัน	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
2. เวทีทบทวนองค์ความรู้ด้านานุมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อมพร้อมจัดการเรียน การสอน-รายวิชาศึกษาอิสระ-รายวิชาสัมมนาทางศาสนา	เพื่อศึกษากระบวนการ และเทียบเคียงข้อมูลด้านานุมูลศาสนากับฉบับอื่นๆ	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
3.เวทีรวบรวม เรียบเรียงองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาด้านานุมูลศาสนา	เพื่อให้ได้ชุดองค์ความรู้ของด้านานุมูลศาสนา	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
4. เวทีสรุปผลการดำเนินงานระยะแรก และจัดทำรายงานความก้าวหน้าระยะที่ 1	เพื่อสรุปข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ใน ระยะที่ 1 เพื่อจัดทำรายงาน ความก้าวหน้าระยะที่ 1	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
5. เข้าร่วมเวทีวิจัยของศูนย์ประสานงานทุกวันที่ 10	เพื่อนำเสนอผลการนิงานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการวิจัยกับโครงการอื่น	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

แผนการดำเนินงานระยะที่ 2

ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2555 – 31 มกราคม 2556

1. ประชุมวางแผนการทำงานวิจัยกับทีมงาน ในระยะที่ 2	- เพื่อร่วมกัน กำหนดแนวทางการ ทำงานวางแผนและการจัดการในระยะที่ 2	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
2. เวทีบูรณาการการเรียน-การสอนจากองค์ความรู้ของด้านานุมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ตามรายวิชา พร้อมสรุปเนื้อหาการบูรณาการ การเรียนการสอน ในรายวิชาที่สอดคล้อง	- เพื่อให้ได้ข้อมูลเนื้อหาด้านานุมูลศาสนาที่จะนำไปบูรณาการการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย - เป็นการจัดกลุ่มข้อมูลในการนำไปบูรณาการกับรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้อง - เพื่อให้เนื้อหาด้านานุมูลศาสนามีความสอดคล้องกับรายวิชาที่กำหนด	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

3. เวทีทดลองจัดการเรียน-การสอน และ สรุปแนวทางของหลักสูตร ดำเนินการตามหลักสูตร พร้อมประเมินผล	- เพื่อให้เนื้อหาตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อมที่มีความสอดคล้องกับรายวิชาการเรียนการสอน ของ มจร. - เพื่อให้ได้แนวทางการเรียน การสอน คณะนักวิจัยเห็นภาพรวมในการนำตำนานมูลศาสนา บูรณาการกับรายวิชาที่กำหนดร่วมกัน	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
4. สรุปผลการดำเนินงานระยะที่ 2 และจัดทำรายงาน ความก้าวหน้าระยะที่ 2	- เพื่อสรุปข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ใน ระยะที่ 1	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
5. เข้าร่วมเวทีวิจัยของศูนย์ประสานงานทุกวัน ที่ 10	- เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงาน	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

แผนการดำเนินงานระยะที่ 3

ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556 – 31 กรกฎาคม 2556 (ขยายเวลา 2 เดือน)

1. ประชุมวางแผนการทำงานวิจัยกับทีมงาน ในระยะที่ 3	- เพื่อร่วมกัน กำหนดแนวทางการทำงานวางแผนและการจัดการ ในระยะที่ 2	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
2. เวทีวิพากษ์ การบูรณาการเนื้อหาตำนานมูลศาสนาในแต่ละเนื้อหาวิชา ที่สอดคล้อง	- เพื่อให้ได้ข้อคิดและความถูกต้องตามหลักการจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
3. เวทีปรับปรุง/สรุปเนื้อหาหลักสูตรการเรียนการสอนตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	- เพื่อให้การบูรณาการตำนานมูลศาสนาได้สอดคล้องกับสาระวิชาที่กำหนดในงานวิจัย	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
4. เวทีสังเคราะห์บทเรียน และองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย เชิงเนื้อหา และกระบวนการ	- เพื่อขยายผลหลักสูตรการเรียนการสอน และการเรียนรู้จากงานวิจัย	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
5. เวทีนำเสนอผลการบูรณาการในแต่ละรายวิชาที่สอดคล้องเพื่อนำไปสู่หลักสูตร พร้อมจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	- เพื่อเผยแพร่งานวิจัยสู่วงวิชาการ - เพื่อจัดทำรูปแบบฉบับสมบูรณ์	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง
6. เข้าร่วมเวทีวิจัยของศูนย์ประสานงานทุกวัน ที่ 10	- เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงาน - เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการวิจัยกับโครงการอื่น	นักวิจัยและ ผู้เกี่ยวข้อง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุป

งานวิจัยเรื่อง กระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนผ่านการชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ห้องเรียนวัดบุญวาทยวิหาร จังหวัดลำปาง วัดอุปถัมภ์ของโครงการ เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนของคณาจารย์ และนิสิตผ่านการชำระตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม และเพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่ได้สู่แนวทางการนำไปใช้ขยายผลกระบวนการบูรณาการ เมื่อนำเนื้อหาตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อม มาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนการสอนแล้วผู้ศึกษาสามารถถอดบทเรียนและประเด็นที่สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และรายวิชาพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครอง ทำให้สามารถตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้

1. ในการดำเนินงานระยะที่ 1 พบว่าได้นำเนื้อหาจากตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ไปทดลองสอนแก่นิสิตชั้นปีที่ 3 นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะพุทธศาสตร์ พบว่า เนื้อหาสามารถมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และให้นิสิตได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาการเมืองการปกครองของไทยในสมัยล้านนาอันเชื่อมโยงไปถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการเมืองไทย สมัยสุโขทัยและศรีลังกา

2. ในการดำเนินงานระยะที่ 2 ของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนพบว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้ง 2 รายวิชา ซึ่งเป็นการศึกษาตามเนื้อหาตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมจึงไม่ได้เป็นประเด็นปัญหาในการค้นคว้าหาข้อมูลและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ล้านนา หรือประวัติศาสตร์ในยุคสมัยเดียวกันมาเปรียบเทียบ และในเนื้อหาของตำนาน หากมีระยะเวลาเพียงพอก็สามารถนำไปสู่การบูรณาการโดยการเรียนรู้ 2 แบบ ทั้งในการเรียนรู้แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปได้อย่างกว้างขวาง

3. ในการดำเนินงานระยะที่ 3 โดยกำหนดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์และปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนใน 2 รายวิชาคือ รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและพระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครอง เพื่อความสมบูรณ์ของหลักสูตรและแนวทางในการบูรณาการใช้ในรายวิชาอื่นต่อไป จากการวิพากษ์กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และรายวิชาพระพุทธศาสนากับการเมืองการปกครอง จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ทีมวิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ในการขยายผลการบูรณาการการจัดการเรียนสอน

2. อภิปรายผลการวิจัย

1. ในการดำเนินงานระยะที่ 1 พบว่า ได้นำเนื้อหาจากตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ไปทดลองสอนแก่นิสิตชั้นปีที่ 3 นิสิตชั้นปีที่ 4 คณะพุทธศาสตร์ พบว่า เนื้อหาสามารถมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในรายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา และให้นิสิตได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาการเมืองการปกครองของไทยในสมัยล้านนาอันเชื่อมโยงไปถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการเมืองไทย สมัยสุโขทัยและศรีลังกา [7]

2. ในการดำเนินงานระยะที่ 2 ของการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนพบว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ทั้ง 2 รายวิชา ซึ่งเป็นการศึกษาตามเนื้อหาตำนานมูลศาสนาฉบับวัดบ้านเอื้อมจึงไม่ได้ เป็นประเด็นปัญหาในการค้นคว้าหาข้อมูลและหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ล้านนา หรือประวัติศาสตร์ในยุคสมัยเดียวกันมาเปรียบเทียบ และในเนื้อหาของตำนาน หากมีระยะเวลาเพียงพอก็สามารถนำไปสู่การบูรณาการโดยการเรียนรู้ 2 แบบ ทั้งในการเรียนรู้แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปได้อย่างกว้างขวาง อีกประเด็นหนึ่ง ถ้านิสิตได้ไปสัมผัสกับแหล่งข้อมูลต้นทางของตำนาน หรือได้ฟังจากทีมวิจัยเดิมก็จะเป็นการเสริมแรง และเห็นคุณค่า ในการปริวรรตหรือการประยุกต์ใช้วรรณกรรมที่มีคุณค่า ที่ได้รับการปริวรรตแล้วมา บูรณาการผสานกับองค์ความรู้เดิมและความรู้ใหม่ สามารถที่

จะตอบใจพียงงานวิจัยที่ว่า นิสิตสามารถเรียนรู้ผ่านกระบวนการบูรณาการ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สอดคล้องดังงานวิจัยของ [6] พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้ในหลักการจัดการศึกษา คือ กระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการต่างๆ อาศัยกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยวิธีต่างๆ และอาศัยในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะและทัศนคติโดยอาศัยทรัพยากรในการบริหาร อันได้ แก่คน เงิน วัสดุสิ่งของ เพื่อให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือประสิทธิภาพที่จะสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้บริการครูผู้ สอนและนักเรียนทำให้ สังคมและประเทศชาติได้มีการวางแผนการจัดองค์การ การนำและการควบคุมเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพนั้นผู้บริหารจะต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารและจัดการศึกษาองค์ประกอบสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนองค์ประกอบด้านการบริหาร การจัดการสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดการศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ในการดำเนินงานระยะที่ 3 โดยกำหนด กิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์และปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนใน 2 รายวิชาคือ รัฐศาสตร์ในวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาและ พระพุทธศาสนากับการพัฒนาการเมืองการปกครอง เพื่อ ความสมบูรณ์ของหลักสูตรและแนวทางในการบูรณาการ ใช้ในรายวิชาอื่นๆต่อไป จากการวิพากษ์กระบวนการ จัดการเรียนการสอนในรายวิชา รัฐศาสตร์ในวรรณกรรม ทางพระพุทธศาสนา และรายวิชาพระพุทธศาสนากับ การเมืองการปกครองจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ทีม วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆในการขยายผลการบูรณาการ การจัดการเรียนการสอน เช่น การค้นหาตำนานเรื่องอื่นๆ แล้ว นำมาชำระ เพื่อนำมาบูรณาการในการจัดการเรียน การสอน หรือ แม้แต่การศึกษาเนื้อหาตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อมให้ถ่องแท้แล้วนำเนื้อหาไปวิเคราะห์ ความสอดคล้องเพื่อบูรณาการการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาอื่นๆ ที่มากกว่า 2 รายวิชา [3]

การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนผ่าน การชำระตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม ได้ใช้ กระบวนการมีส่วนร่วม โดยให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมใน

กระบวนการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่ การให้นิสิตร่วมกันศึกษา และวิพากษ์ประเด็นต่างๆ ของเนื้อหาของตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม หลังจากนั้นก็นิสิตร่วมกันคัดเลือกรายวิชาที่มีความ เหมาะสมในการที่จะนำมาบูรณาการร่วมกับเนื้อหา ของตำนานมูลศาสนา ฉบับวัดบ้านเอื้อม และยังเปิด โอกาสให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่อ การจัดการเรียนการสอน อีกทั้งร่วมถอดบทเรียนที่ได้จาก การดำเนินการจัดการการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการ มีส่วนร่วมในลักษณะนี้ได้ นำไปสู่การเรียนรู้ของ คณาจารย์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้ นำไปสู่การปรับ แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ประโยชน์จาก องค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้รากเหง้า ของท้องถิ่นแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการเนื้อหาของตำนานมูลศาสนา สู่หลักสูตรการเรียนการสอนเป็นไปได้ยาก เนื่องจาก ห้องเรียนวัดบุญวาทย์ เป็นเพียงวิทยาเขตของมจร.แพร่ ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อบูรณาการตำนานมูล ศาสนาสู่หลักสูตรการเรียนการสอนต้องเชื่อมโยงไปยัง ต้นสังกัด ทางทีมวิจัยจึงปรับแนวทางการปรับปรุง หลักสูตรเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับรายวิชาแทนในระหว่างการทำงาน

2) องค์ประกอบของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ทั้ง ทีมปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการใน มจร.(อาจารย์ ประจำวิชา) พระนิสิตแต่ละชั้นปี ซึ่งคาดหวังให้เกิด การเรียนรู้และขับเคลื่อนทั้งโครงสร้าง ทั้งนี้ข้อจำกัดคือ ความเข้าใจในกระบวนการของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมี เพียงทีมวิจัยหลัก ที่ต้องทำการสื่อสารเป้าหมายของงาน ในทุกระดับซึ่งถือเป็นข้อจำกัดประการหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการกรมวิชาการ. การจัดสาระ การเรียนรู้ พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร; 2544.

- [2] กองพุทธศาสนาสถานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ .วัดพัฒนา 49. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2555.
- [3] ทรงศักดิ์ บุญปก. ระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม; 2541.
- [4] หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา. แนวการจัดการเรียน การสอนที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา; 2543.
- [5] พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุ ตฺโต). พจนานุกรม ฉบับประมวลธรรมพุทธศาสน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา; 2532.
- [6] พระครูปัญญาพัฒนกิจปัญญาวุฒิ พิงสูงเนิน. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาช่วงชั้นที่ 3 ในสถาบันขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; 2549.
- [7] พระครูสุธี ปริยัตยาทร (วรพงศ์ วรบุญ).การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของพระสงฆ์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี; 2551.
- [8] สำนักงานคณะกรรมการการกรรรมการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการกรรรมการศึกษาแห่งชาติ; 2545.